

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

ASIA:

Vastaselitys Finnoon osayleiskaavaa koskevassa valitusasiassa.

VIITE:

Vastaselityspyyntö 2.3.2017 (15136/16/4102).

VALITTAJA:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (Uudenmaan maakunta ennen v. 2011 ml. Sipoo).

PROSESSIOSOITE:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
puheenjohtaja@tringa.fi

Tringa ry kiittää Helsingin hallinto-oikeutta vastaselityspyynnöstä ja lausuu Espoon kaupunginhallituksen lausunnon johdosta seuraavaa.

Aluksi

Finnoon osayleiskaavan mukainen rakentaminen ja asukasmäärän kasvu aiheuttaa näkemyksemme mukaan sekä yksin että yhdessä muiden suunnitelmien kanssa todennäköisesti huomattavia haittavaikutuksia Suomenojan kansainvälisesti tärkeän lintualueen linnustolle. Katsomme, ettei kaavaratkaisu turvaa linnustoarvoja ja on siksi maankäyttö- ja rakennuslain vastainen.

Kaavan jakaminen kahteen eri aikaan toteutettavaan osaan

Kuten valituksessamme toimme esille, viimeisimmän koko kaava-alueella koskeneen vaikutustenarvioinnin mukaan linnustoon kohdistuvat haitat olisivat merkittäviä (Mannila ym. 2014). Osayleiskaava päätettiin jakaa kaavoituksen loppuvaiheessa kahteen osaan, mikä hämärtää aluekokonaisuutta koskevien suunnitelmien linnustollisia vaikutuksia.

Suomenojan lintualueen linnustolle alkuperäisen kaava-alueen kokonaisuudella on huomattava merkitys, eikä **toista osaa voi jättää täysin pois kaavaprosessista sen vuoksi, että kaavan toteuttaminen kokonaisuutena olisi ollut maankäyttö- ja rakennuslain vastaista merkittävien linnustoon kohdistuvien haittavaikutusten takia.** Kaupunki ei lausunnessaan mitenkään selitä alueen jakamista ja sen vaikutusta linnustovaikutusten johtopäätöksiin, vaan toteaa jaon perustuvan kaupungin harkintavaltaan. Kaavaprosessin jakamisen vaikutuksia olemme avanneet tarkemmin valituksessamme.

Kaavaselostuksen pohjalta on ymmärrettävissä, että kaavaa halutaan viedä nopeasti eteenpäin metrolinjauksen vuoksi. Selostuksessa todetaan seuraavaa:

”Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto päätöksessään 6.6. 2011 edellytti Finn timer alueen pohjoisosan ja metroaseman ympäristön suunnittelun ensisijaista edistämistä. Osayleiskaava viedään hyväksymiskäsittelyyn kahdessa osassa (pohjoinen ja eteläinen) aikataulullisista syistä. Keskeistä on turvata metroaseman lähiympäristön jatkosuunnittelun eteneminen ja rakentaminen suunnitellussa aikataulussa.”

Mielestämme tämä osoittaa, että rakentaminen nostetaan keskeisemmäksi tavoitteeksi kuin lintualueen laajiston turvaaminen, mikä on vastoin maankäyttö- ja rakennuslain asettamia sisältövaatimuksia.

Lieventämistoimien huomioiminen

Kaava-alueen jakamisen jälkeen puolitetusta kaavasta tehtiin vain kyseisen kaava-alueen muutokset huomioiva vaikutusarviointi (Yrjölä 2016). Sen mukaan linnustoon ei kohdistu merkittäviä haittoja, mikäli sekä siinä että hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt lieventämistoimet huomioidaan (Yrjölä 2016, FCG 2015). Toisin sanoen, **kaavan haitalliset vaikutukset linnustoon eivät ole merkittäviä vain, jos asiantuntija-arviossa määrätyt ehdot toteutuvat.**

Kaupunginhallituksen antamassa lausunnossa todetaan yleisesti, että kaavan selvitykset ja vaikutusten arvioinnit on huomioitu kaavaratkaisussa. Linnuston osalta todetaan seuraavaa:

”Vaikutusten arvioinneissa esiin tulleet keskeisten linnustovaikutuksien lieventämistoimet on esitelty kaavaselostuksessa eri suunnittelu- ja toimenpidetasolla. Lieventämistoimet on otettu huomioon osayleiskaavan laadinnassa ja sisällytetty kaavamääräyksiin kaavan ohjaustasoon nähden tarkoituksenmukaisella tarkkuudella.”

Mielestämme osayleiskaava ei takaa lieventämistoimien toteuttamista, koska kaikkia vaikutusarviossa (Yrjölä 2016) ja hoito- ja käyttösuunnitelmassa (FCG 2015) esitettyjä suosituksia ei ole integroitu kaavaratkaisuun. Muun muassa melun rajoittaminen pesimäkauden aikana puuttuu kaavamääräyksistä, vaikka se on tärkeää linnustollisten arvojen turvaamiseksi.

E erityisen olennaista on riittävien suojavyöhykkeiden jättäminen lintualueen ympärille. Kuten olemme valituksessamme tuoneet esille, jää suojavyöhyke liian kapeaksi lintualueen länsipuolella. Lisäksi suojavyöhykkeet on osoitettu virkistyskäyttöön, mikä häiriöiden kautta heikentää niiden toimivuutta suojavyöhykkeenä.

Kaikki tarvittavat lieventämistoimenpiteet olisi voitu sisällyttää kaavaan esimerkiksi yleisenä kaavamääräyksenä, jossa olisi todettu, että kyseisissä raporteissa esitetyt toimet ja suositukset tulee toteuttaa tarkemmassa suunnittelussa. Tämä olisi nähdäksemme ollut linjassa myös yleiskaavatasoisen suunnittelun kanssa. Valituksenalainen kaavaratkaisu ei takaa lieventämistoimien huomioimista ja siksi on mahdollista, että linnustoon kohdistuu pelkästään nyt hyväksytystä puolikkaasta kaavasta merkittäviä haittavaikutuksia.

Korostamme sitä, ettei lievennystoimien täydellinen toteuttaminen poistaisi sitä tosiasiaa, että alueen luonnon monimuotoisuuden kohdistuu myös muita kyseisen kaava-alueen ulkopuolisia negatiivisia vaikutusten arviosta puuttuvia vaikutuksia, kuten alkuperäisen kaava-alueen eteläosan toteuttaminen.

Maakuntakaavan vastaisuus

Maakuntakaavan vastaiseen väitteeseemme kaupunki vastaa viittaamalla 2. vaihemaakuntakaavan tekstien sanamuotoihin sekä siihen, että kaupungin omassa yleiskaavassa alue on selvitysalue. Kaupungin lausunnossa todetaan seuraavaa:

”Paikallisissa keskuksissa keskustatoiminnot sisältyvät maakuntakaavan taajamatoimintojen alueisiin. Kunnat voivat omassa kaavoituksessaan osoittaa maakuntakaavan taajamatoimintojen alueelle paikallisia keskuksia, jotka tukevat suunniteltua yhdyskuntarakennetta ja toimivat lähiympäristönsä palvelukeskittyminä. Finnoon keskus on Espoon kaupungin oman keskustaluokituksen mukaan uusi iso paikalliskeskus.”

Katsomme, että 2. vaihekaavan kaavamerkintä 'tiivistettävä alue' tarkoittaa sitä, että alueella voidaan tiivistää saman tyyppistä taajama-asutusta kuin siellä ennestäänkin on. Tekstiä ei voi tulkita siten, että alueelle saa ilman maakuntakaavan muutosta rakentaa suuren uuden aluekeskuksen, jossa on huomattavasti korkeampaa ja

tehokkaampaa rakentamista kuin ympäristössä.

Maakuntakaavassa, samoin kuin monissa Espoon omista kartoissa, aluekeskuksiksi on nimetty ja merkitty Tapiola, Matinkylä-Olari ja Espoonlahti. Nyt kyseessä olevaa aluetta ei ole missään Uudenmaan liiton selvityksissä tai karttapohjissa esitetty aluekeskukseksi muuten kuin kaupan alan kannalta jo suurelta osin olemassa olevien suurten kauppojen sijainnin mukaan. Nämä sijaitsevat tämän osayleiskaava-alueen pohjoispuolella. Maakuntakaavan merkinnät virkistysaluekäytävästä ja rantareitistä päinvastoin velvoittavat lähiympäristöä vähäisempään rakentamistehokkuuteen.

Kaupungin omassa yleiskaavassa alue on selvitysalue. Selvitysalueellekin laadittavan yleiskaavan on perustuttava maakuntakaavaan. Kaupunki ei siten voi vedota tulevaan yleiskaavaansa.

Suomenoja ja Natura-alueita koskeva menettely

EU:n lintudirektiivin mukaan jäsenvaltion on nimettävä linnuston erityissuojelualueiksi lukumäärältään ja kooltaan sopivimmat alueet. Kuten olemme valituksessamme tuoneet esille, täyttää Suomenojan lintualue lintudirektiivin SPA-alueen kriteerit useiden lintulajien osalta. Missään ei ole kiistetty esittämiämme lintulajeihin ja niiden lukumääriin nojautuvia perusteita – päinvastoin, Espoon kaupunkikin käyttää itse näitä lukuja perusteina tämän kaavan suojelualuevaraukselle. Kaupunki ei kuitenkaan riittävällä tavalla huomioi alueen linnuston säilyttämistä ja sen turvaamista tulevaisuudessa. Tehokas rakentaminen katsotaan Espoon toimesta tärkeämmäksi kuin luonnonmonimuotoisuudelle erityisen tärkeiden kohteiden luonnonarvojen säilymisen turvaaminen. Alue on kiistatta poikkeuksellisen tärkeä luonnon monimuotoisuuden ”hot spot” -alue, jonka arvojen säilyminen on kaavoituksella turvattava (MRL 5 §).

Kaupunki viittaa lausunnossaan korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen (KHO:2009:77), jonka mukaan Suomenojan allasta ei ollut ilmoitettu Euroopan yhteisöjen komissiolle lintudirektiivissä tarkoitetuksi erityiseksi suojelualueeksi (SPA). Tämä pitää paikkansa. Aluetta ei ollut silloin, eikä vielä nykyäänkään ole ilmoitettu SPA-alueeksi. Se, ettei Suomi ole ilmoittanut aluetta EU:n SPA-alueverkostoon, ei poista sitä tosiasiaa, että alue olisi linnustollisten arvojensa puolesta täyttänyt SPA-alueen kriteerit, koska se on kiistatta erityisen tärkeä ja myös kansainvälisesti tärkeä lintualueeksi (IBA, Important Bird and Biodiversity Area) todettu.

EU:n komissio on toteuttanut nimenomaisesti Suomenojan lintualueen linnustollisiin arvoihin liittyen valvontamenettelyn, jossa Suomelta pyydettiin selvitys siitä, miten Suomenojan lintualueen linnustollisten arvojen säilyminen turvataan. Selvitys ei johtanut lopulta komission toimesta oikeudellisiin toimiin, koska Suomi vakuutti, että alueen linnustolliset arvot säilytetään Suomen luonnonarvojen turvaamiseen velvoittavan edistyksellisen maankäyttö- ja rakennuslain avulla.

Muistutamme siitä, että kyse ei ole varsinaisesti alueen suojelutarpeesta vaan tarpeesta huolehtia siitä, että sillä tärkeiden lajien hyvinvointi voidaan pitkällä aikavälillä turvata.

Kaupunki toteaa, että koska kyse ei ole Natura-alueesta, Fintoon altaaseen ei sovelleta luonnonsuojelulain 65 §:n hankkeita ja suunnitelmien arviointia. Käsitksemme mukaan kyseisen tapaisessa tilanteessa, jossa SPA-kriteerit täyttyvät, jäsenvaltion on – siitä huolimatta, että se ei ole osoittanut aluetta Natura-kohteeksi – sovellettava Natura-arvion prosessia ja turvattava alue niin, että siihen kohdistuvat suunnitelmat ja hankkeet eivät vaikuta alueen koskemattomuuteen.

Kaavaratkaisussa on nimenomaisesti ja tarkoituksenhakuisesti piilotettu aluekokonaisuuden suunnitelmien kokonaisvaikutukset. Kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu myöskään maakuntakaavassa, jossa kaava-alue ja siihen kiinteästi liittyvä tarkoitushakuisesti eri prosessiksi pilkottu alue on osoitettu selvitysalueeksi.

Lopuksi

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava on riittävä keino suojella linnustoa myös Natura-verkoston alueella, kuten Espoon kaupungin vastineessa sanotaan. Tämä todetaan myös EU:n lintu- ja luontodirektiivien toteuttamismahdollisuuksissa. Silloin on kuitenkin ehdottomasti pidettävä huolta siitä, että kaavan sisältö ja määräykset eivät ole suojelutavoitteiden kanssa ristiriidassa.

Uudistamme valituksemme kokonaisuudessaan.

Helsingissä 31.3.2017

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Jukka Hintikka
Puheenjohtaja

Lähteet

Espoon kaupunki. 2016. Finnoon osayleiskaavan selostus. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen yleiskaavayksikkö. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 2/2016.

FCG. 2015. Finnoon linnustollisesti arvokkaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja sen toteuttamisperiaatteet. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 24.4.2015.

Mannila, J., Saarivuo, E., Kalliala, E., Sopanen, S., Lintinen, O., Lundgren, L. & Lammi, E. 2014. Finnoon osayleiskaavaehdotusluonnoksen vaikutusten arviointi. Vaikutukset luontoon, maisemaan ja kulttuuriperintöön. Ramboll Oy.

Yrjölä, R. 2016. Arvio Finnoon osayleiskaavan vaikutuksesta linnustoon. Vaikutusarvio 24.5.2016. Ympäristötutkimus Yrjölä Oy.

Liitteet

Liite 1. FCG. 2015. Finnoon linnustollisesti arvokkaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja sen toteuttamisperiaatteet. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 24.4.2015.